

La caixa forta de la memòria (1)

Sònia Roura i Toni Royo, comissaris de l'exposició

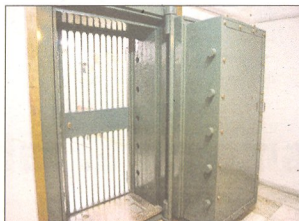
"Hem de recuperar, mantindre i transmetre la memòria històrica, perquè es comença per l'oblit i s'acaba en la indiferència"

José Saramago

El 2013, es compleixen 75 anys dels bombardejos de les avions feixistes sobre la població civil catalana. Hi ha ciutats que porten anys recordant aquests fets a través d'actes commemoratius (Tàrraga, Granollers), de l'habilitació de rutes temàtiques i d'espais visitables, com ara els refugis antiaeris (Cambrils, Flix), o de l'establiment de plaques o monuments a les víctimes (Lleida, Barcelona). Aquest exercici resulta de la iniciativa de les associacions locals de recuperació de la memòria històrica,

els historiadors o els familiars de les víctimes dels bombardejos, però també de les institucions. Com a conseqüència d'aquest treball, s'ha aconseguit la sensibilització de la ciutadania i s'ha pogut reconstruir i visibilitzar els efectes de la guerra sobre moltes ciutats catalanes. En el cas de Tortosa, els bombardejos i la permanència del front són aspectes infravalorats per la historiografia catalana, però, sobretot, desconeguts per la pròpia ciutadania.

En clau tortosina, la Guerra Civil és un episodi ocultat, com si fos amagat en una caixa forta. Amb l'exposició organitzada pel Museu de Tortosa, a més a més d'homenatjar les víctimes dels bombardejos, es tracta de reivindicar cap a dins i cap a fora el record dels estralls de la guerra sobre la ciutat i la seua població. L'impuls de les administracions és essencial per a la recuperació de la memòria

històrica.

Quant a l'exposició, els seus continguts es basen en investigacions i testimonis. Els recents treballs dels professors David Iñiguez i Ramon Annabat sobre la guerra aèria a les nostres comarques han permès avançar en el coneixement dels bombardejos a Tortosa. Annabat, professor d'història a la URV, és l'assessor històric de l'exposició.

A banda dels textos dels historiadors, ens interessen les cròniques

dels corresponents de guerra, els periodistes i els soldats. Coneixem la colpidora crònica d'Ernest Hemingway dels bombardejos del 15 d'abril de 1938, el Divendres Sant, però són menys conegudes les poètiques descripcions de Rafael Patuelli. Patuelli era l'enviat especial del periòdic *El Legionario*, el diari dels soldats italians al bàndol nacional. També ens han arribat els textos de Braulio Solsona, periodista d'*El Noticiero Universal*, el dietari del soldat republicà Joaquim Company, acantonat durant dos mesos a la riba esquerra de Tortosa, o les memòries del tortosí Josep Subirats, redactor a *El Pueblo*.

Tanmateix, els testimonis dels nostres iaies són els més valuosos. Són aquells xiquets i xiquetes que van viure els bombardejos i s'amagaven als refugis. Aquells que van abandonar jocs i escola per marxar a les muntanyes seguint els seus pares. N'hem en-

trevistat només uns quants per fer un audiovisual. Hauríem volgut entrevistar-los a tots; els seus records són el nostre patrimoni més preciós. Encara som a temps per rescatar les seues vivències. De la mà d'ells, podem recórrer la ciutat. Ens mostraran els impactes de metralla en façanes dels carrers de Benasc o dels Mercaders, els molts refugis antiaeris tabicats, els llocs on van caure les bombes, les cases que van ser escarxades o les plaques de la Direcció General de Regions Devastades. Testimonis i espais que configuren el nostre passat més recent i que, alhora, representen un patrimoni col·lectiu a conservar.

Aquest és el primer d'una sèrie d'articles que il·lustren les temàtiques de l'exposició, prevista per al mes de setembre al Museu de Tortosa, sobre els bombardejos de la Guerra Civil a la ciutat.